

Előfiz. díj helyben:	
Egész évre	8. ft.
Félévre	4. ft.
Negyedévre	2. ft.
Vidékre 1 frttal több:	
Hirdetési díj:	
Egész oldal	20 ft.
Fél oldal	10 »
Negyed oldal	5 »
Ezért felül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.	

SZABADSÁG.

A szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII-ik kör, Virág-
utca, 337-ik hszám.

Ugy a kéziratok,
mint a hirdetések
ott vétetnek fel.

«Nyilttér» sora 15 k.

Kisebb hirdetéseknel
minden szó után 5 kr.
és a kincstári illeték
számítatik.

Megjelenik hetenkint háromszor: vasárnap, kedden és csütörtökön.

Egyes szám ára 10 kr. — Számonként kizárólag a szerkesztőnél vagy a lapkihordónál kapható.

Az ember csakugyan nem volna kísérletekre méltó?

Furcsán vagyunk.

Ha végighallgatjuk a modern embereket, akik a büntől való iszonyódásukat harangszó mellett hirdetik és kenetteljesen prédikálják, hogy a bünt el kell választanunk a bűnöstől, s míg az előbbit sujtjuk, az utóbbit a szeretet tetteivel ki kell emelnünk a posványból és a jó utra terelnünk, — elérkezettnek hinnők az időt, amelyben az ember a legmerevebb közönyösség álmából fölébredt, hogy valósággal megfeleljen a célnak, amelyre kirendeltetett.

Soha nem hallottunk hangzatosabb szavakat a közérkölciség dolgában és a megtévedtek megmentése körül felhasználni, mint most; de sohasem gyakoroltatott ezen elv kisebb mértékben, mint ugyancsak most.

A theoria szép. Mi hasznát veszünk azonban az orvosnak, ki akár a legmegkapóbb szavakban ráutal a fe-

kélyre, de vonakodik kezével hozzányulni és a tekély továbbterjedését megakadályozni?

Ilyen orvos a mi társadalmunk és ilyen a mi társadalmunknak Cátói.

Beszélnék és irnak az elzüllöttek megmentéséről, esznek és isznak a gonosztevők megjavítására; de ott ahol szavaiknak és szavakal hangoztatott elveiknek egyéniségük súlyával befolyást kellene biztosítaniok, ott inkább maguk taszítják bele a megtévedtet a pocsolyába, sehogy elveikhez hiven megmentésére kezüket odanyujtanák.

És még hagyján, ha a megtévedt és a tévedés elleni felháborodás a szívnék mélyéből fakad és valóban kifejlődött erkölcsi érzeten alapul.

De ez a legtöbb esetben nem így van.

Nincsen az a bűn, melyet a mi derék társadalmunk és ennek cátoi szószólói szembehunyva meg ne tűnének. Abban a perczen azonban,

amelyben a nagy Galeotto kiszemelt magának egy-egy áldozatot, ők is felháborodnak, neki esnek és ütök a szegényt ugyanazokért az okokért, a melyek miatt felszólalni a nagy Galeotto működése nélkül eszükbe sem jutott volna.

Ez a mi társadalmunk morálja!

A helyett, hogy egy testté tömörülne és sorfalat képeznének, amely fal utját állja a büntől üzőbe vett nyomorultnak, ahelyett hogy azt a megtévedt embert felemeljék és lelkét fogékonyvá tegyék a jobb iránt, ahelyett kitérnek utjából és átengedik őt az eszeveszett futásnak a bűn által kijelölt irányban és a további botlásoknak. Tartanak attól, hogy kezüket az érintés folytán beszenyezik. Félnék és e félelmükben megtagadják a megtévedtől az erkölcsi szappant, amelynek segítségével lemoshatná magáról a szennyet, mely egyes esetekben akarata ellenére is rátapadt.

TARCZA.

A szabadkai színészet történetéhez.

Dr. Váli Bélától.

Ma, midőn az ország összes jelentékenyebb színházának már története meg van írva, s ezzel ugyanannyi magyar város művészeti érzéke méltatva van, s helyet foglal a magyar színművészet történetében: méltán ideje volna, hogy valaki Szabadka fiai közül megírja a szabadkai színészet történetét.

Megvallom én évtizedek óta foglalkozom ezen tárggyal előszeretettel az élet által számomra kijelölt ut azonban, lebetelenné teszi azt, hogy én régi vágyam szerint: megirhassam szülőföldem színészetének történetét, melyről anyai szép emlékem van hat éves korom óta.

Midőn azonban az alább megkezdendő törmelékek közlésével, s napfényre hozásával föl hívom az ifjabb irói nemzedék figyelmét a „szabadk. színészet“ történetének megírására s Szabadka város e nembeli érdemeinek méltatására: egyszermind szívesen felajánlom a rendelkezésemre álló összekötést, öamereteket és kuforrásokat azon irónak, aki e szép s hálás tárgy kidolgozására vállalkozik.

Az alább közlötöket illetőleg csak annyit jegyzek meg, hogy az alábbi névsorban elkezdve az 1790-iki társulat több tagjaitól

el 1847-ig számos kitűnő színész működött a szabadkai színpadon. Köztük Baranyi János, Megyeri, Szentpéteri (Felekiné), Munkácsi Flóra, Nagy Pista, Páli, Szerdahelyi, Udvarhelyi, Hivatal, Ankó s többen itt nyerték tulajdonképen művészetük alapját is.

Ez tájékoztathat mindenkit a felől, hogy országos szempontból méltó és szükséges is a szabadkai színészet önálló kötetben való megírása Kassa, Arad stb. városok mintájára.

* * *

1825. Székesfehérvári szintársulat tagjai közül 1825. évi június hóban „Mária Theresiopól“ban játszottak a zombori tizenegy előadás után a következő színészek Horváth József igazgatása alatt: Abday Sándor, Baranyi Péter, Borosnyai, Karpenszky, Komlósy Ferencz, Magyar János, Megyeri Károly, Posgai János, Tóth István, Vásárhelyi Károly, Ujfalusi Sándor, Fekete Mária, Horváthné Hetey Eszter, Kántorné, Engelhardt Anna, Komlóssyné Czégény Erzsébet, Könyvesné Kis Júlanna, Raits Zsófia-Ujfalussiné, Sáska Borbála, Balogh Nina, Horváth Luiza, e két utóbbi gyermekszerepekben.

Műsoruk volt: 1. IV-ik Béla, 2. Benjamin, 3. Kronstaini Viadal, 4. Favorita, 5. Aurélius, Elégett ház, 6. Burgundiai gróf, 7. Testvérek ellenkezése.

Szabadka város kitűnő zeneértő zene-karnagya nemcsak hogy buzgón támogatta a bácsmezei főispán szíves ajánlata folytán Szabadka város polgárai által szívesen fogadott s minden jóval elhalmozott társulatot, de azokat több eredeti és igen becses zeneszerzeményével is megajándékozta. A társulat Bajára utazott, hol három előadást tartott. Zomborban tizenegy előadást tartottak és pedig a Szabadkán bemutatott műsoron kívül előadváu: Mátyás király és a kolosvári bíró. Élet csak álom, Tudalékos és a Donna Diana, czimű szindarabokat.

II.

1827. A kolosvári nemzeti szintársulat Szegedről Pécs felé menetelvén: Szabadkán 1827. évi július hó 1-étől augusztus hó végéig 26 előadást tartott. Személyei e társulatnak a következők voltak: Barta Mózes, Kemény János, László József, Murányi Zsigmond, Mátéfi József, Nagy Mihály, Nagy István, Páli Elek, Szerdahelyi József, Udvarhelyi Miklós, Várady Károly, Borsai Klára, Boros Karolina, Dériné Róza, Murányiné Leferre Terézia, Páliné Etsedi Johanna, Simény Borbála, Udvarhelyiné.

Ezek előadásai: 1. A Sevillai Borbély, 2. Tolvaj Szarka, 3. Három Század, 4. Kísértet, 5. Párisi János, 6. Don Juán, 7. Szorel Agnes, 8. Moór Károly, 9. Rolla halála, 10. Helvetziai ház, 11. Bűbájos Vadász, 12. Raul, 13. Párisi Vizhordó, 14. Kemény Simon, 15.

Ilyetén módon nyilvánul korunknak filántropiája, társalmunknak erkölcsi érzülete. S ha majd a történet-író korunk megírásához fog, időnk legtalálhatóbban a szép szavak korszakának fogja nevezhetni.

Küzdünk az előítéletek ellen — odahaza betanult ragyogó beszédekkel. Paradicsomot kívánunk alkotni a földből és a szeretetnek magvaiból csupa pálmákat növesztetni, melyek békét, elnézést, türelmességet hozzanak mindenűvé; oh igen, bátran elhiheti mindenki, békét és elnézést, türelmességet és odaadást akarunk az embertárs iránt gyakorolni, akarjuk pedig elragadtatással és lelkesedéssel, amíg — borunk el nem fogyott.

Sok sokat megtapsolt szónoknak szégyenkezve kellene szemeit a földhöz szegeznie, ha a gyakorlati életben odasugná neki valaki az ő saját szavait.

És kell hogy odasugjunk!

A hanyatló közérkölciség megköveteli, hogy körünkben ne tűrjünk meg álszenteket, a kik tetteikkel kiábrándítják azokat a jámbor lelkeket, kik a szavak valódi értékét még nem ismerik és a csengő szónoklatot csengő pénz gyanánt fogadják.

A társadalmi morál csak akkor fog megtisztulni, ha mi magunk tisztára mossuk a szennyest.

A megromlott órát nem fogjuk a legkisebb hibánál félrevetni, hanem igenis addig javítatjuk, amíg a javítás sikerében bizhatunk.

Ellenben a megtévedt embert azonnal kitalasztjuk a tisztáknak látszó köréből és elzárjuk előle a megjavuláshoz vezető utat.

Mátyás Király, 16. Tündér Kastély, 17. Othello, 18. Preciós, 19. Tulokmányi Máté, 20. Szinlett Cataláni, 21. Béla futása, 22. Olasz asszony című opera, dráma és bohózatokat, Don Juant és a Szevillai Borbély megismétlésével.

1845. 1845. október 2-től (tudomásom szerint) 1845. december 31-ig Hevesy Imre színtársulata játszott Szabadkán, mely társulat tagjai voltak: Csengeri Pál, Gyöngyösi Pál, Kontai Béla, Nagy Károly, Poltai Erneszt, Szántó István, Szeremi György, Zolnai István, Zombori József, Berzevicziné, Hevesyné, Gusztinyi Julia, Kissné, Munkácsyné, Róza l. a. Gyermekszerepre: Munkácsi Flóra, Lakatos Tera, Lakatos Gergely.

1846. 1846. október 4-től december 31-ig Hevesy Imre és Török Béni igazgatása alatt Szabadkán a következő színtársulat játszott: Berzeviczi Ottó, Csengeri Pál, Hevesy Imre, Kőszeghi Endre, Nagy István, Popolczy Ferdinánd, Rónai József, A. Szilágyi Imre, Tolnai József, Török Béni, Udvari Odön, Zombori József, Berzevicziné Ernyes Eliza, Budiács Antonia k. a., Csengeriné Kostyelik Julia, Hevesiné Ernyes Anikó, Munkácsiné Mészáros Anna, Nagy Borbála k. a., Nyári Mari k. a., Szilágyiné Schmid Mari, Munkácsi Flóra, Ernyes Terka gyermekszerepekben.

Az ember csakugyan nem volna kísérletekre méltó?

Singer Mihály.

A fenti közlemény az „Emberbarát” című lapban jelent meg, s elvben mi is szépnek találjuk az elmondottakat, csak hogy régi magyar közmondás hogy „kutyából nem lesz szalonna.”

Drasztikus a hasonlat de igaz. Épen lapunk szerkesztője járta meg így az utolsó 3 év alatt 4 ízben. A bűbe tántorodottak assiluma lett irodája, s a mindenki által megvetett és kilökött emberek azzal hálálták meg a jószívűséget, hogy az egyik fiokokat tört fel s főnökével egy pénztárból élt, a másik nyugtákat hamisított és pénzeket szedett fel, a harmadik birói letétet vett fel mely a főnök pénze volt, a negyedik a neki átadott pénzt nem fizette oda a hova küldve lett hanem az összeget elsikkasztotta.

Nagyon szép tehát az a humanismus, de mi a fentiek után csak azt mondhatjuk: a ki egyszer letért a becsület útjáról, nem siet az oda vissza, s száz közül talán egy-kettő találkozik hogy megembereli magát s így szerintünk az ember nagyon ritkán méltó a kísérletekre!

Csötörtökön megkezdjük Boross Vilmos jó nevű fővárosi regényíró munkatársunk új regényének, a „Bolygóúz”-nek közlését „Regény-Csarnok”-unkban. Ajánlunk olvasóközönségünk figyelmébe.

CSARNOK.

Latour meggyilkoltatása 1848. okt. 6.

(Egy szemtanu elbeszélése).

Az ágyuk dörgése megszűnt, Bécs népe kivivta a győzelmet és kiszorította a katonaságot a városból. Drágán vásárolták ama győzelmet, miről eléggé tanuskodott a sok rongyolt holttest, mely lépten-nyomon, ugyszólván figyelemre sem méltatva az utcákban hevert, a vértócsák az utcakövezeten, az összezuzott ablakok, a kartácsok, melyek hosszú barázdákat szakítanak a házsorokon, vagy a kalmárboltokban benurekedtek. Kinos csönd következett be. Most némultak csak el a vészharangok, az üdvövések, menekülő nők félelmetes ordításai és a megsebesültek hörgése, egyszerre siri csend! Igenis siri csend! Mit jelentsen e csend? Vajjon észre tért-e a nép, avagy tán új ostromra készül? Én borzadtam a város elnémulásán, midőn bebarangoltam amaz utcákat, amelyekben még egy felórával ezelőtt a polgárháboru dühöngött; elszánt, csak suttogva beszélt embertömeg által elsodorva jutottam az „Am Hof”-nál elterülő nagy térre. Egy pillantás által meggyőződtem mi van itt készülöben.

A „Hofkriegsraths-Gebäude” elébe tolongott egy csomó zavart és dultarczu fegyveres nép, a tompa moraj mely eleinte a tömegből felhangzott, lassan-lassan a bosszu vad ordításává fejlődött ki. Dühös ütésekkel döngötték a nagy kaput, a nép dühöngése folyton nagyobbodott, vérszomjazó futásuk közt egymást biztatva, csak e szó hallatszott: **L a t o u r.** A szerencsétlen hadügyminiszter az épületben tartózkodott, ahol biztonságban vélte magát az országgyűlés és egy század grenadiros őtalma alatt, mely utóbbi itt őrt állott. O ellene volt irányozva a felingerelt nép egész bosszusága, ő benne lelte a sokaság gyupontját a kiállott szenvedések és mélt-

atlankodásoknak, úgy bosszátartozók elvéstésének okozóját; az elesettek vére engesszelő áldozatot kíván, kiáltának a mámorosok és Latournak kelle ez áldozatnak lennie.

A böszült tömeg sokasága a „Hofkriegsrath” épület előtt nőttön-nőtt, akár tavasszal a kárhuzatos áradás, mely gátzakkadást okoz és mindent megsemmisít, amit emberi kéz nagy fáradsággal összeállít. A tömeg ordítása és a kapura irányzott nehéz fejszecsapások egyre vadabul hangzóttak, midőn ez váratlanul kinyílt, az őrjögő tömeg pedig örömrivalgások közt tódult az üres udvarba. Az őrség haláljédetében elbujt, de a folyosón, mely az épület felső osztályaiba vezet, néhány férfi, kik közül Goldmark képviselőt felismertem, vetette magát a megvadul tömeg elébe.

Kézrel-szájjal védekeztek a véres szándék ellen, de testjeik gyenge sánczot képeztek, szavaikat elnyelte a sokaság tombolása. Már-már vissza lőnek terelve, minden mentesség veszve látszott, midőn egyszerre valami különös megjelenés vonta a dühöngők figyelmét magára. Az országgyűlés egy része, élén Smolka és Borrosch, fehér lobogókkal törttek elő, békét hirdetvén. Nagynehezen sikerült ez, csak midőn Borrosch, kinek neve legjobban hangzott a tömeg közt, több munkás által várvetve, sirva könyörgött, hogy ne gyalázzák további vérontással a kivivott szép diadalt, ekkor látszólag csillapodott a nekiböszült tömeg boszuja és a szónok felhívásának engedve, a jelenlevők nagyrésze felemelt kézzel esküdtek, hogy elállanak a linehelés szándékától. Az országgyűlési küldöttség ezzel megnyugodott. Borrosch, a békehírnök lóra ültetett s daczára annak, hogy legkevesebbet sem értett a lovagiáshoz, lelki örömmel vett részt egy nevetésge, órahosszakig tartó diadalmenetben az egész városon keresztül. Magam is a történetendőkkel meglehetősen kibékülve az országgyűlésbe iparkodtam.

De időközben újabb vérszomjas bandák hatoltak a „Reichskriegsgebäude”-ba, kieroszakolva a felmenetet, aki eleibük állott, letiportatott, bántalmaztatott; nemsokára az összes helyiségeket elfoglalták s mint a vérebe keresték a kegyetlen emberek a szerencsétlen áldozatot. Végre megtalálták őt egy padlás-szobában elrejtőzve. Az őszfejű Latourt elővonszolták, ütések, vagdalások záporként hullottak agg testére, a legrutabb csufnevekkel illették, arczába köpdöttek, hiába volt bátor és elszánt esdeklése: „Uraim, kérem ööket, kegyelmezzenek!” Hiába! „Le vele, le az árulóval, akaszszátok fel!” ez volt az egyedüli válasz könyörgésére. Levonszolták a lépcsőn s minden lépcső lehaladásával nőtt a gyilkosok vad dühe. Smolka és Bischof, kik közben előrohantak, Latourt saját életük veszélyeztetésével védelmezendő, visszanyomattak. Le vele! kiáltának hangosabban s egy borzasztó recsegés vegyült e halálkiáltás közé... egy kapács nehéz sulya zuzta szét a szerencsétlen koponyáját, teste egyszermind egy kard által a falhoz szegeztetve. Rögtön meghalt. De csak most vette kezdetét az embertelen tömeg boszuja. Száz meg száz gyilkoló eszköz volt a holttest célpontja, összekaszabolták, szétszúrták darabokra, ruháját leszakították s ennek legkisebb darabját szent ereklyének tartották — borzalmas! Lent állott az őrség 70 grenadirosa „fegyver lábhoz”, mozdulatlanul, fogvaczogva és reszkető karjuk alig volt képes a fegyvert tartani.

Németből fordította: W. Lipót.

Görgei diktátorsága.

A szabadságharosi emlékek kiállításának okmánytárában igen érdekes eredeti levelek vannak, amelyek Kossuthnak a kormányzóságról írt lemondására s Görgei diktátorságára vonatkoznak. Ilyen Görgei tábornok aug. 11-diki levele, a melyben Kossuthot felszólítja a lemondására. E levél szövege közölve még nem volt s hangzik a következőképen:

Görgei Arthur tábornok, Az ország kormányzójának Kossuth Lajos urnak.

„Kormányzó ur, a miniszterelnök úr ellenjegyzése mellett, engem az ellenséges hadsereggel egyezkedésre felhatalmazó levelét kézülvettem, minthogy ezen felhatalmazás azonban a kívánt s közös hazánk jövőjét biztosító cél elérésére nem elégséges és én arra, hogy azt a mi a nemzet számára megmenthető, megmenthessem, elkerülhetlen szükségnek tartom hogy a jelen kormány lépjen le s év ruháztassam fel a polgári és katonai legfőbb hatalommal, — tehát ezennel felkérem kormányzó urat, méltóztassék ekkép mielőbb határozni, ezen határozatát velem s a községgel is tudatni, hogy annak következtében minden késedelem nélkül azon lépéseket tegyem, melyek egyedül képesek a nemzet jövőjét biztosítani s azt a végromlástól még nem késő megmenteni. Ó-Arad, Augustus 11. 849. Görgei Arthur s. k., tábornok.”

Eddig ismeretlen dolog volt az, hogy Csányi László miniszter, a ki az augusztus 11-diki minisztertanács után Görgeivel Kossuthal külön-külön értekezett, Görgei diktátorsága érdekében még maga, külön is intézett Kossuthhoz sürgető levelet. Csányi László e levele így szól:

Magyarország kormányzójának, Kossuth Lajos urnak! Az ország függetlenségi igazságos harcát Bem vezénylete alatti seregeinek szétveretése után bevégzettnek kell tekinteni — mert üncsalódás nélkül képezni sem lehet, hogy az Aradon létező három hadtestek, az elenségnek tulnyomó erejével győzelmi resultatum vívhassa a csatát — csekély távolságban a közeledő orosz seregek. — Azért a kormányt továbbra szükségtelennek, sőt károsnak tartom — kétséget sem szenvedvén, hogy a szerencsétlen nemzetnek részre polgári hatalom jót eszközölni nem képes. Ha létezik valami, mi által boldogtalan nemzetünket némi kedvezésekben lehet részesíteni, ugy a katonai kézbe központosított hatalom az. Míhez képest lemondván a kormány, hasznatalanná, célhoz nem vezethetővé vált hatalmáról, ruházva azzal fel Görgey altábornagyot, ki nem csak vezérlete alatt levő seregeink, de a nemzetnek szent ügyét is szemelőtt tartandja intézkedéseiben. Kormányzó ur e nézetet osztá mai találkozásom alkalmával és megígérni méltóztatott a hatalommal felruházó iratot Görgei altábornagnak elküldeni, azonban minthogy az eldöntő végpercek közelednek és az említett irat késik én sietek magam részéről, miniszteri tárczámról, mely által semmi, de semmi jót és hasznosat nemzetem részére nem mivelhetek, lemondani szives köszönetem mellett kormányzó urnak bennem helyezett bizodalmaért. Vajha szerencsés lehettem volna annyi jót felmutathatni soha semmi mellékes érdekhez nem csatolt igyekezetemből — mennyire azt lelkemből óhajtam. Görgey altábornagy megkapta vezéri kinevezését, hiszen az most feleslegessé vált, mert seregeinek ő ugy is fővezére, más seregek pedig jelenleg, melyek felett fővezéreskedhetnek, nem léteznek. Kormányzó ur nézete más volt mai érteke-

sésünk alkalmával, sajnálnám, ha a miniszteri tanács a multak emlékét nem méltányolván, még most is, midőn már a reménység is letűnőben van, késnék a nemzet érdekében határozni, miszerint Görgey altábornagnak átadandó a főhatalom. Kelt Aradon, 11. aug. 1849. Csányi László t. k.

H I R E K.

Uj altügyész. A szabadkai kir. ügyészséghez dr. Sölley Barnabás altügyéssze neveztetett ki az ügyésszé lett Krecsмарik helyére.

Eljegyzés. Létmányi Miklós városunkban előnyösen ismert v. tisztviselő f. hó 17-én szombaton tartja eljegyzését — Szent-Tamáson lakó Zernich Euthim bájos és szép műveltségű leányával Gizellával. — Tartós boldogságot a köendő frigyhez!

A ma tartandó városi közgyűlés tárgysorozata a következő: Polgármesteri jelentés a közigazgatás folyó évi szeptember havi állapotáról. — Törvénycikknek meghirdetése. — Miniszteri leirat a kórházi tervek iránt tartott pályázat eredményének megsemmisítéséről. — Miniszteri leirat polgári fuiskolának felállítása iránt. — Belügyminiszteri leirat a husvágási szabályrendelet jóváhagyása iránt. — Tanács javaslata a „Palics” furdöntézetére vonatkozó szabályrendeletnek s a szervezési szabályrendelet 227. §-ának módosítása iránt. — Tanács javaslata egy I-ső, esetleg II-od osztályu irnoki, két II-od osztályu vámpénztárnoki s egy vámellenőri megüresedett állásra, a pályázatra kiírása iránt. — Tanács javaslata a betétszerkesztéshez alkalmazandó bizalmi férfiak díjazása tárgyában. — Tanács javaslata a közigazgatási erdészeti bizottság által az erdőbirtokból kikebelezendő homokterületek térképezésre szükséges összeg megszavazása iránt. — Tanács javaslata az artézi kut furatása iránt megtartott versenytárgyalás jóváhagyása tárgyában. — Tanács javaslata Polyakovits Gerő segédkiadó iroda átálynának megállapítása tárgyában. — Tanács javaslata a csantavéri nagykocsmá eladására megtartott árverés jóváhagyása tárgyában. — Tanács javaslata a bajai temető kibővítése céljából Pacher István által felajánlott ingatlan megvételének jóváhagyása iránt. — Tanács javaslata Gyelmis István lakházának s a hozzátartozó beltelkek iskolahelyiségül leendő megvétele tárgyában. — Tanács javaslata Palotai Bódog és Lagner János 6-ik körü lakosoknál bérelt iskolahelyiségekre vonatkozó bérleti szerződés jóváhagyása iránt. — Tanács javaslata a Mária-Terézia parktól a törvényszék előtt a városi aluljáróig elvonuló csatorna építésénél felmerült 1541 frt 50 kr. és az utkövezés és földhordásból származó 3659 frt 50 krnyi többlet-munkálatok utáni összegek megállapítása tárgyában. — Tanács javaslata a helybeli iskolaszék által fentartott leányiskola részére tűzifa adományozása s behordása tárgyában. — Tanács javaslata a helybeli Szt.-Ferenczrendi iroda részére tűzifa adományozása iránt. — Tanács javaslata Landeszmann Lipót helybeli lakos polg. fuiskola igazgatótulajdonosnak azon kérvényére, melyben a szabadkai illetőségű ifjakkal polgári iskolájában teljesen tandíjmentesen történendő befogadása iránt előterjesztést tesz. — Tanács javaslata Mamuzsich Benedek főgymnasiumi tanárnak véglegesítése iránt. — Tanács javaslata Osgyáni Mari ápolónő nyugdíjaztatása iránt. — Tanács javaslata a főgymnasiumnál üresedésben levő

helyettes tanári állásokra meghirdetendő pályázat iránt. — Tanács javaslata az árvaszéki irattár rendezésére egy díjnak felfogadása iránt. — Tanács javaslata Mamuzsich Imre tűzkárosult segélyezése tárgyában. — Tanács javaslata Weinberger Mór segélyezése iránt. — Tanács javaslata Sztarek János ludasi harangozó nyugdíjaztatása iránt. — Igazolóló válsztmány jelentése, melylyel a legtöbb adót fizetők névjegyzékét beterjeszti. — Csik Pálné kérvénye szülésznői oklevelének meghirdetése tárgyában. — A még ezután beérkezendő s a főjegyzői hivatalban megtekinthető tárgyak.

„Jom Kippur.” Engesztelő napjukat ünnepezték tegnap zsidó polgártársaink, mely ünnepet vajmi kevés kivétellel, csaknem minden zsidó ember szigoruan megtart. — Már a nagy napot megelőző délután ünnepies hangulatban találjuk a hívőket, hogy 5 órakor megvacsorálva, másnap este 6 óráig böjtölve, az egész időt a templomban vezekléssel eltölték. Az ugynevezett „muszaff” délelőtti főszertertást Stroke főkátor saját segédkátorai és nagyszámu műkedvelőkből összeállított énekkarral valóban megható mélabus énekdarabok eléneklésével végezték. — S ha tudjuk, hogy ezen szertertást — mely rendszeren 2½—3 óráig tart — a zsidó előírás értelmében az előimádkozónak (kátornak) egy helyben állva mozdulatlanul éhen-szomjan saufolásig telt imaházban kell elvégeznie, bátran elmondhatjuk, hogy Stroke főkátor egy óriási művet végzett. E hosszú szertertás után, melynek vége már a délutáni órákra esik, félórai pihenés tartatik és azután a hívők megkezdik a délutáni imákat, mig végre körb. 4½ órakor kezdődik a záríma, melynek befejezése után 3-szor egymásután kürt-harsogással jelzik, hogy a napnak vége s ekkor szinte megkönnyebbülve hozzátartozóit, ismerőseit és barátjait üdvözölve, ki-ki siet haza hajlékába, hogy kongó üres gyomrát egy jó korty cognac-cal megerősítve — reggelizzék — este.

A városi gyümölcsfa kertész a félhivatalosban válaszol a „Szabadság” október 4-iki számában közölt városi gazdálkodás cz. cikkünkre, s a válaszból azt az ígéretet olvassuk ki, hogy: a mi nincs, majd lesz. Elvárjuk. Nyilatkozatára nem is szólnánk semmit, mert állításunkat ő maga is beismeri, de hogyan mondhatja azt, hogy a mi közleményünk „nem a kert java mellett, hanem a személy ellen szól“ (!) Már t. i. az ő személye ellen. Mi közünk nekünk a kertész személyéhez? Hiszen a mint tudjuk a mi szerkesztőségünk tagjai vagy é p e n n e m vagy csupán látásból ismerik a város, gyümölcsfa-kertészt.

Ritka lopási eset. Ludat, bornyut, lovat s más mindenfélét hogy lopnak az emberek, az megszokott dolog, de Szuvajcsics Miklóst tegnap reggel más meglepetés érte. Megszüretelt, s valószínűleg már csipős volt a must melynek szagától (?) elszenderedett, s mikor tegnap fölébredt, hiven őrzött 10 akonyi törkölyös bora mindeustól elpárolgott. A tettesek ismeretlenek, s valószínűleg azok is maradnak, mert a bort nemcsak a rendőrségtől, de a fogyasztási ügynököktől is rejtegetni kell.

Összerokadt vasárnap reggel egy 8 éves forma kis fiu a piarcon. A gyermeknek fülén kipattant a vér, s a cipelt nagy kosár, mely élelmiszerekkel volt tulhalmosva, felborult. Nehány tojás össze is törött. Ott termett csakhamar egy rendőr is, és kiderült, hogy a kis fiu más keze-lába, cseléd s

szelketlen gazdája anyira megterhelte, hogy a teher alatt összeroskadt. A rendőr magával vitte a fuoskát, de hogy miért nem vettette a kapitányához, hogy a brutális gazda megfenyítessék, azt nem tudjuk, de hogy ezt nem cselekedte, az bizonyos, mert ott ezen esetről tudakozódásainkra azt felelték: „ayoma sinca nálunk.“

Egy tudós szórakozottsága. „Az ördögbe, miért engedte, hogy szokott helyemet elfoglalják?“ Ekkép rival a tanár a pinczérre. „Hiszen azt tetszett mondani tanár urnak, hogy máttól fogva otthon étkezik, mert tegnap óta nő.“ „Ah, boosauat! biz azt már egész elfelejtettem.“

Kivándorlás Zemplénmegyéből. A zemplénmegyei kivándorlásról hallunk ismét. Nagy-Polenáról írják, hogy onnan és a környékről hét száma szöknek az emberek Amerikába. Főleg a nyomoruság viszi rá őket, mert a gabona és a burgonyatermés ez idén rettenetes rossz volt azon a vidéken. Szakcsin községből a munkásnépek leg-alább fele elment. A földesurak már drága pénzen is alig tudnak cselédet kapni.

Engler Adolf osantavéri sportmann különös előszeretettel viseltetett a sport egyik ága a kuglizás iránt, melyben egyedüli élvezetét találta és épen ezért igen gyakran eljárt az ugynevezett „kugli plazra“, honnan legtöbbször tömött erszénnyel távozott el. Engler azonban nagyon elbizakodott és nem gondolt arra, hogy a szerencse változó. Tegnapelőtt történt, hogy Englert csuful cserben hagyta a vak szerencse, mert nemcsak hogy apró pénzét elveszítette a „vándlin“, hanem még hozzá valami boldog földi halandó elcsavarta Dolfi papir pénzes tárcáját.

REGÉNYVILÁG.

Bácska kényura. (34.)

— Történelmi regény. —
Írta: Szendrey Imre.
(Vége.)

Itt Rókusz apó reszketve elhallgatott és révetegen nézett maga elé, mialatt a fiuk meghatva távoznak, habár az egész be-
szédből nem sokat értettek.

Évek jöttek, évek mentek s a hon ege csak nem akart kiderülni, sőt Budán újra elborult. Éppen tizenötödik évfordulója volt a mohácsi nagytemetésnek.

Szolimán a budai vár alatt sütkérezett tarka sátorában, mialatt követei odafent jártak Izabella királynénál, Zápolya özvegyénél, hogy annak caecsemőjét: Zsigmond Jánost lehozzák.

— Mondjátok meg a királyi özvegynek — üzéné Szolimán követi által — hogy mint atyai tutora személyesen látogatnám meg, de a korán tiltja idegen nővel az érintkezést. Küldje le tehát fő emberei kíséretében.

A kis királyfit, rövid habozás után le is kísérté: György barát a királyi regens, Petrovics, a kincstárnok, törvénycsináló Verböczy a kancellárta és Török Bálint az ujonnan megtért fővezér.

A szultán először is a környezetet nézte végig szuró szemével s látszólag örült a gyermekkirály láttára, még meg is csókolta.

Török Bálintnak nem tetszett ez a csók nagy ára lesz annak.

Jól sejtette Török uram, mert csakugyan nagy ára lett a csóknak már is. Mig ugyanis ők a szultánnál vizitáltak, azalatt a janicsárok belopóztak a várba kettesével, hármasával, mintha báméskodni meanének fel s mikorára elegendő számmal voltak bent, kitűzték a félholdat Buda ormára.

A nagy árnak még kamatja is volt, mikor a szultán fő muftija szépen leoldta Török uram drágakövel kirakott kardját és

azon sok jó szolgálattért, amit névrokonának tett, a jószágos padisah elküldötte Szatambulba a Héttoronyba, ahol olyan karpereczet kapott, amilyent másutt aligha viselnek.

Az a héttorony pedig tudvalevőleg olyan börtön volt, ahova sok ut vezetett Magyarországból, de onnan vissza nem jött még halandó! — — —

Soha kinosabb érzés még rabot nem gyötört, mint Török uramat, midőn a pálegyházi tópartján pihenőt tartottak vele a Héttoronyba kísérő agák. A szabadkai vár oda látszott tisztán, még hitvese toronylakosztálya is kivehető volt. Egy lebegő fény... talán hitvese szemepárja, aki a távolban nézi, nem-e érkezik vitéz ura már haza. Még egy fény... talán a két fiu atyját leső tekintete a láthatáron. Észbontó jelenet!

Egy megtört agg remete vánszorog csupán a közeli erdőből arra, hogy vigasztalja a zokogó magyar rabot. Mindennapi volt ez mostanában, Rókusz apó majdnem kötelességszerűen közeledett felé. Amint azonban oda ért, lábai ingadozni kezdettek és elhalva rebegett:

— Török Bálint... elért a sors keze!

Török uram ámulva nézte az ismerős remetét egy pillanattal, azután régi féktelen haragja tört ki s mielőtt az agák megakadályozhatták volna, egy törrel szíven döfte át az ősz remetét.

— Feltámadt kalendor... haragomat tul nem éled! — Menj, előttem... a másvilágra!

És halva omlott össze: Bácska kényura!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.

Eladó ház.

A szerb templom átel-
lenében fekvő **Krisztofo-**
rovits-féle ház eladó.

Ertesítést ad ugyanott
Szalay ügyvéd.

Hirdetmény!

VIII-ik kör, 64. számú házban **korosma-üzleti helyiség** (Massa háza mellett) borított tekepályával, lakáz vagy üzletnek; ugy a VI-ik kör, 721-dik számú házban **szatócs- és italmérés-helyiség** (a közös és honvédlaktanya között) folyó évi **október hó 24-től** egy vagy több évre bérbeadandók.

Értekezhetni VI-ik kör, 721. sz. alatt a tulajdonosokkal.

3-3

CZIGARETTÁZÓK!

Aki ésszerűen cigarettázik, tudja azt, hogy a cigaretta jószágánál nemcsak a dohány, hanem a papir finomsága is mérvadó. Ezért, de még egészsége érdekében is ügyeljen minden cigarettázó, hogy a használandó papir finomsága minden kételety kizáró legyen. Teljes megnyugvással és bizalommal használható a

LES DERNIERES CARTOUCHES

BRAUNSTEIN FRÉRES

Párisi gyárából 65. Boulevard Exelmans

való cigarettapapir, melynek kitünő voltát tekintélyes bel- és külföldi tudományos férfiak ismerték el. Gyárunk folyton oda törekszik, hogy nemcsak egyformán finom, de mennyiségre nézve is mindig ugyanannyi papirt szállítson. Tapasztaljuk azonban, hogy a fogyasztóközönség sok félrevezetésnek van kitéve s vannak oly gyártmányok is, melyekre gyártók czégük nevét kinyomni, a mit pedig a tisztes gyáros mindig megtesz, nem merik. Sőt oly gyárosok is vannak, kik a papirnak kezdetben teljes lapszámaikat és annak minőségét is leszállítják és kevesebb, silány papirt szállítanak. Ezekre utalván, bizvást hisszük, hogy minden értelmes cigarettázó a mi »Les derniers Cartouches« jegyű árunkat fogja használni, mely évek óta bizonyult jobbnak, minden más cigarettapapirnál. Együttal figyelmeztetünk mindenkit, hogy papiro-
sunk czimlapján czégünk neve áll:

10-12

BRAUNSTEIN FRÉRES.

Cigarettapapirunk és hüvelyek gyári raktára Bécsben, I. Schottenring 25. szám. Valódi francia küvelyek »Les Dernieres Cartouches« papirból minden füzetben »Braunstein Fréres« czéggel-
írással Budapesten minden norinbergi díszműár-üzletben kaphatók.

A „Magyar Aszfalt részvény-társaság“

saját bányái; F.-Dernán (Bihar m.)

Iroda: Budapest Andrásy-ut 30. sz.

elvallalja: **uj építkezéseknél** az alapfalaknak nedvesség-elkülönítő aszfalt-
réteggel befedését **járdák, udvarok, kapubejáratok, folyosók, konyhák, mézsárszökek, vágóhidak, magtárak, raktárak, istállók, terraszok** kerti utak, sétányok, **szeszgyárak, ipartelepek, gyárhelyiségek, műhelyek, tantermek, utozai-átjárók, kocsitak, tekepályák, térkocsi-állomáshelyek** stb. természetes, legjobb

aszfalttal burkolását,

továbbá eszközli: **nedves falak lakások, boltok, raktárak** stb. gyökeres szárazzátételét — jótállás mellett — **legolcsóbb** áron.

Felvilágosítás készséggel adatik s nagyobb munkák vidéken is elvállaltatnak; anyag utasítással vidékre is szállítatik.

A „Magyar aszfalt részvény-társaság“ bányatermékei a tavalyi brüsszeli nemzetközi kiállításon a legnagyobb kitüntetésben (díszoklevél) részesültek.

Szabadkán: **Karsai Bertalan** ur ad bővebb felvilágosítást.